

LEDARE

SVERIGE VINNER PÅ EMU

Höstens valmatch är över och det blev 1-1: Det gick åt pepparen i riksdagsvalet, men det gick vägen i folkomröstningen. Vilket var då viktigast? Sanningen att säga finns det inget enkelt svar på den frågan.

Det verkligt dramatiska i EU-omröstningens utfall var trots allt att det *inte* blev nej, att vi *inte* valde att ställa oss utanför. Sverige tog istället det naturliga steget att gå med i ett europeiskt samarbete som vi svenskar redan skördat frukterna av under ett par decennier.

Strukturproblemen består

Samtidigt har vi kvar våra egna ekonomiska problem. Att ställa sig utanför hade förvärrat situationen. Men medlemskapet innebär inte att problemen i sig blir mindre. Lite lägre ränta och något fler investeringar i framtiden kan visserligen minska belastningen, men de grundläggande strukturproblemen finns fortfa-

rande kvar: Orimligt höga offentliga utgifter, underskottet i statsbudgeten, den ty följande växande statskulden, ett högt skattetryck med skadliga skatteklar, och en stel och rigid arbetsmarknad. För att nu bara nämna några hinder mot ökad tillväxt och välfärd.

Kontrarevolution

Vi har själva – genom den förda politiken – satt oss i den sits vi sitter i. Och det är bara vi själva som kan ta oss ur den.

Den viktigaste skillnaden är dock att våra *möjligheter* att lösa problemen kan förbättras av EU-medlemskapet – under förutsättning att vi rätt utnyttjar medlemskapet i framtiden.

Carlssons och Schymans kontra-revolution är tyvärr raka motsatsen. Att höja skatter för företagare, att fördyra anställningar, att riva upp moderniseringen av arbetsrätten, och alla andra "återställare" som den nuvarande regeringen är i färd med att ta sig, är att göra precis det vi inte

har råd med: Minska attraktionskraften och skicka signalen till omvärlden att Sverige tänker försämma villkoren för företagande och investeringar.

Lägg till detta också den pågående kommunala kontra-revolutionen med socialdemokratiska förtecken. 65 (!) kommuner tänker enligt KommunAktuellts sammanställning höja kommunalskatterna nästa år och i genomsnitt höjs den kommunala utdebiteringen med upp mot 45 öre per skattekrona.

Försiktigt positiv

Priset för den här politiken kan komma att bli mycket högt. Visst går det bra för svenska exportföretag idag och Industrieförbundet förrutspår en formlig investeringsboom 1995. Men det kan bli en mycket kortvarig lycka om inte politiken pressas ut i andra spår än dagens.

Vad som skulle kunna åstadkomma det nödvändiga trycket är en tydlig strategi för att så snabbt som möjligt kvalificera Sverige i den planerade ekonomiska och monetära unionen (EMU).

Hittills har socialdemokraterna intagit en försiktigt positiv attityd. Ingvar Carlsson har talat om en gemensam europeisk penningpolitik som en möjlighet för politiken att möta kapitalmarknadernas aktörer på mer jämbördig nivå. Och Göran Persson konstaterade i oktober att "konvergensvillkoren uttrycker sunda ekonomiska fundament".

Andra signaler

Samtidigt har EMU varit ett rött skynke

för många av de nej-sägande socialdemokraterna. Och efter folkomröstningen kommer det nu andra signaler även från regeringshåll. Statssekreteraren i finansdepartementet Leif Pagrotsky menade till exempel häromdagen att Sverige inte på något sätt bundit sig för deltagande i EMU, och att han själv är tveksam till hela idén.

Om Pagrotsky även talar för sin husbonde är det oroande. Det skulle betyda att socialdemokratin allvarligt överväger att avhända sig snart sagt den enda kvarvarande möjligheten att få ordning på ekonomin.

EMUs fördelar har tidigare beskrivits utförligt i denna tidskrift (Anders E Borg i SvT 2/94). Framförallt är det på tre punkter som Sverige kan ha stor nytta av att delta i EMU.

Växande insikt

För det första innebär konvergenskraven att det finns ett tryck på oss och andra kandidatländer att föra en stram ekonomisk politik för att systematiskt pressa ned underskottet i statens finanser, minska statsskulden och därmed få ner inflationen och räntan. Det finns en växande politisk insikt om att detta är nödvändigt för att få en uthållig tillväxt framöver, men politisk förmåga saknas fortfarande. EMU kan ge politikerna den knuff i ryggen som behövs.

För det andra leder en gemensam penningpolitik inom ramen för EMU till att en helt annan monetär regim än den rationella upprättas. En gemensam valuta

och en gemensam centralbank betyder att enskilda nationers möjligheter att devalvera sig ur ekonomiska problem försvinner.

Men få länder vet så väl som Sverige att devalveringar bara är ett sätt att konservera strukturproblem som man annars skulle varit tvungen att ta itu med. Vi har devalverat kronan med 60 procent sedan slutet av 70-talet, ändå är problemen värre än någonsin. EMU hjälper oss att för evigt stänga devalveringsvägen och det bör ingen sörja över.

Utmaning

För det tredje och inte minst viktigt, skapar EMU incitament för enskilda länder att med strukturella reformer åstadkomma så flexibla marknader som möjligt. Eftersom det inte längre finns möjligheter att med växelkursens hjälp justera kostnadsstegringar och efterfrågeförändringar, måste det ske genom att priser och utbud ändras. Det förutsätter marknader som har förmågan att anpassa sig. Inte minst är det en utmaning som gäller dagens stela och tröga arbetsmarknad.

Det är begripligt om en del socialdemokrater ryggat för den sista punkten. Varken de fackliga eller de mer ideologiskt inriktade delarna av svensk arbetarrörelse har visat något varmare intresse för att förändra arbetsmarknadens korporativa karaktär. Men poängen är att konkurrensen från andra delar av värl-

den, Asien framförallt, kräver att vi avreglerar so oder so. Med EMU får vi ett gott incitament att påskynda den processen.

Inom EU pågår för närvarande en diskussion om EMUs framtid. Tidtabellen har ansetts för optimistisk – få medlemsländer klarar till exempel idag konvergensvillkoren. Danmarks och Storbritanniens undantag har dessutom startat en diskussion om behovet av att några länder går före för att så småningom attrahera alltfler av medlemsländerna i den takt de kan och vill gå med. Hur det här ska gå till kommer med stor säkerhet att avhandlas på regeringskonferensen 1996.

Taktiskt att vänta

Det är svårt att se några stora ekonomiska fördelar med att vänta. Men psykologiskt kan det finnas en poäng med att processen tar litet längre tid än tänkt. Att avskaffa nationella valutor väcker många känslor, och det finns all anledning att lägga mycket resurser på att diskutera och förklara EMUs fördelar. Att skapa en så stark folklig förankring som möjligt är en förutsättning för att kunna genomföra den monetära unionen utan en ny omgång uppslitande folkomröstningar.

Därför ligger det makt uppå partierna att börja den diskussionen och det opinionsbildande arbetet redan nu. Inte minst inom de partier där övertygelsen om EMUs fördelar är stark.